

метні та іменні покажчики, тощо. Результатом творчої праці автора складеного твору (упорядника) є сама розроблена ним система розташування матеріалів, оскільки авторське право упорядника не розповсюджується на твори, включені до складеного твору, а авторське право упорядника на складений твір в цілому не перешкоджає іншим особам здійснювати самостійний підбір і розташування тих же матеріалів для створення своїх складених творів.

Звичайна технічна робота (складання телефонних довідників у хронологічному порядку, підготовка в хронологічному порядку збірки нормативно-правових актів та інших аналогічних баз даних) не є інтелектуальною творчою діяльністю, а отже відповідно до ст. 10 Закону України «Про авторське право і суміжні права» не є об'єктом авторського права. Також не підлягає правовій охороні складений твір, якщо упорядник використовує раніше створений підбір матеріалів та розташовує його в іншому порядку (може й оригінальному) і навпаки, якщо підбір оригінальний, а розташування ні (наприклад, при створенні журналу використовується структура та дизайн раніше опублікованого журналу).

Таким чином, слід зробити висновок, що відповідно до міжнародного і національного законодавства складений твір є об'єктом авторського права та підлягає правовій охороні при умові, якщо він є результатом інтелектуальної творчої діяльності за **підбором і розміщенням** складових частин, без завдання шкоди авторським правам інших осіб.

О. В. Лозо,

аспірантка кафедри екологічного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ КУЛЬТУРНИХ ЛАНДШАФТІВ

У сучасну епоху, коли планета переживає екологічну кризу, при розробці стратегії охорони навколишнього середовища на міжнародному рівні дуже важливе місце займає збереження природної спадщини як одного з головних чинників сталого розвитку. Концепція культурного ландшафту об'єднує багато проблем щодо управління, збереження та охорони природної і культурної спадщини. Саме культурні ландшафти в поєднанні з унікальними природними комплексами складають єдиний природно-культурний каркас світу, країни, регіону і є умовою збереження та сталого розвитку біосфери.

З перших кроків розвитку науки про ландшафти стало очевидно, що вона не може обмежуватися вивченням лише природних геосистем. На початку ХХ ст. один із засновників російської школи ландшафтознавства Л. С. Берг ставив

кінцевою метою будь-якого дослідження вивчення і опис ландшафтів як природних, так і культурних.

Нині культурний ландшафт стає самоцінним об'єктом збереження і дослідження, відбулося формальне усвідомлення його як об'єкта спадщини світовим співтовариством. Вперше термін «культурний ландшафт» знайшов своє відображення у Конвенції про охорону Всесвітньої культурної і природної спадщини ЮНЕСКО 16 листопада 1972 р., яку Україна ратифікувала у 1988 р. Відповідно до ст. 1 поняття «культурний ландшафт» було сформульовано нечітко – як такий, що складається із «зон, що являють собою результат сумісної діяльності людини і природи». Однак у 1992 р. у нормативному акті ЮНЕСКО щодо світової спадщини *Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention* (основний керівний документ щодо застосування Конвенції про Всесвітню спадщину) поняття «культурний ландшафт» отримало більш детальний і конкретний розвиток, аж до типології культурних ландшафтів та формулювання критеріїв оцінки їх цінності, визначення категорій культурного ландшафту, розроблення критеріїв, відповідність яким дозволяє вважати ландшафт культурним.

Згідно з *Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention* «культурні ландшафти є культурними властивостями і являють собою "спільні творіння людини і природи", зазначені у статті 1 Конвенції. Вони ілюструють еволюцію людського суспільства і поселень з плином часу під впливом фізичних обмежень і/або можливостей, що надаються їх навколишнім середовищем і послідовними соціальними, економічними і культурними силами, як зовнішніми, так і внутрішніми».

У Західній Європі (Франції, Німеччині, Великобританії, Іспанії, Італії та ін.) поняття «культурний ландшафт» використовують саме у розумінні ЮНЕСКО, загострюючи свою увагу на методиках виявлення та збереження унікальних культурних ландшафтів, якими є парки, садиби, історико-археологічні та етнографічні місцевості, тощо.

У центральноєвропейських країнах (Польща, Чехія, Словаччина), розуміння «культурного ландшафту» дещо відрізняється і є більш неоднорідним. Зокрема йдеться не про окремі об'єкти чи території, а про культурний ландшафт у контексті тотального ландшафту.

У чинному законодавстві України відсутній термін «культурний ландшафт». Це ускладнює класифікацію природно-антропогенних утворень як об'єктів культурної спадщини згідно з принципами, встановленими ЮНЕСКО. Натомість, виділяються «ландшафтні об'єкти культурної спадщини» – природні території, які мають історичну цінність чи «визначні місця» – зони або ландшафти, природно-антропогенні витвори, що донесли до нашого часу цінність з археологічного, естетичного, етнологічного, історичного, архітектурного, мистецького, наукового чи художнього погляду.

Ст. 2 Закону України «Про охорону культурної спадщини» серед видів об'єктів культурної спадщини виділяє об'єкти садово-паркового мистецтва як поєднання паркового будівництва з природними або створеними людиною ландшафтами та об'єкти містобудування – історично сформовані центри населених місць, вулиці, квартали, площі, комплекси (ансамблі) із збереженою планувальною і просторовою структурою та історичною забудовою, у тому числі поєднаною з ландшафтом, залишки давнього розпланування та забудови, що є носіями містобудівних ідей.

Для визначення культурних ландшафтів, що підлягатимуть охороні, використовуються критерії, встановлені ЮНЕСКО для будь-яких інших об'єктів культурної спадщини. Але вітчизняні ціннісні критерії, затверджені Кабінетом Міністрів України, не в повній мірі відповідають вищезазначеним критеріям ЮНЕСКО стосовно культурної спадщини, крім того в національному законодавстві відсутні показники й методика щодо визначення автентичності та цілісності об'єктів культурної спадщини – культурних ландшафтів.

Земельне законодавство України в цілому також враховує принцип збереження цілісності культурного ландшафту. Використання земельної ділянки, згідно з п. «є» ст. 141 Земельного кодексу України у спосіб, що суперечить вимогам охорони культурної спадщини є підставою припинення права користування земельною ділянкою.

В Україні захищені дисертації (Донець О. В., Бевз О. В.), в яких створено визначення складу земель історико-культурного призначення, до якого пропонується ввести культурний ландшафт та історичний ареал історично населеного місця. У Земельному кодексі України передбачається особливий режим використання земель історико-культурного призначення. Також наявна часткова імплементація міжнародних документів, що поступово заповнює існуючі прогалини щодо правового регулювання цього питання.

Актуальним є досвід європейських країн, де культурні ландшафти відіграють дуже вагомий роль у системах національної спадщини. Про це може свідчити перелік категорій охоронюваних територій, структура державних органів управління спадщиною, методичне забезпечення та правові особливості процесу управління. Так, цікаві розбіжності ролі органів державного управління в охороні спадщини. У Норвегії та Фінляндії міністерства навколишнього середовища займаються питаннями не тільки природної, але і культурної спадщини (отже, «навколишнє середовище» в цих країнах розуміється широко), управління природною та культурною спадщиною в Швеції здійснює Міністерство культури, в Італії – Міністерство культурного надбання. У багатьох країнах державне управління природною та культурною спадщиною має відомчий поділ.

Можна прийти до висновку, що перед вітчизняним законодавцем постає завдання розробки концепції забезпечення сталого розвитку ландшафтів, сис-

темного закріплення правового режиму культурних ландшафтів, структури органів і основних напрямів регулювання охорони складових компонентів і головних аспектів функціонування ландшафтних об'єктів.

О. Є. Луценко,
аспірантка кафедри трудового права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

СЛУЖБОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ: НОВАЦІЇ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Із набранням чинності (1 січня 2014 року) Закону України «Про державну службу» від 17 листопада 2011 року № 4050-VI вступає в дію новий Порядок проведення службового розслідування, затверджений Постановою КМУ від 25 липня 2012 року № 666, який загалом за спрямованістю є схожим до свого попередника – Порядку проведення службового розслідування стосовно осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, затвердженого Постановою КМУ від 13 червня 2000 року № 950, проте є чимало положень, які викликають запитання.

Окремі норми вищезазначених Порядків визначають підстави проведення службового розслідування, проте логічно, що ними є певні дисциплінарні проступки, наявність або відсутність яких в діях державного службовця слід довести під час проведення цього розслідування, тому на наше переконання необхідно законодавчо встановити випадки за яких службове розслідування не проводиться. Такі випадки мають бути пов'язані із видом дисциплінарного проступку державного службовця, який за ступенем тяжкості, заподіяної ним шкоди, враховуючи попередню роботу працівника, не потребує додаткового дослідження обставин, за яких його вчинено, в тому числі обставин, що пом'якшують або обтяжують відповідальність, а також причин та умов, що сприяли вчиненню. У цьому разі, на нашу думку, рішення про застосування або не застосування дисциплінарного стягнення може бути прийняте керівником службовця без проведення службового розслідування, проте у такому випадку керівник може застосувати лише зауваження, догану або сувору догану. Вважаємо, що вказаний підхід, з одного боку, спростить процедуру притягнення до дисциплінарної відповідальності державних службовців, а з іншого – буде додатковою гарантією захисту державного службовця від свавілля керівника.

В нормах аналізованих Порядків передбачено утворення керівником державної служби в державному органі комісії для забезпечення проведення служ-